
1 EKONOMISKA RAMAR FÖR 2020–2022

1.1 Inledning

Region Västmanland erbjuder en god livsmiljö, en stark arbetsmarknad och befolkningen ökar. I ett övergripande perspektiv är utgångsläget gott. Samtidigt ska regionen tillgodose stora och ökande behov med begränsade resurser.

Den demografiska utvecklingen innebär att andelen barn och gamla ökar i befolkningen. Det är grupper med stora vårdbehov, och en omställning mot "Nära vård" krävs för att möta de ökande behoven och komma tillrätta med alltför långa väntetider. Den nationella utredningen God och nära vård kommer 2020 att lämna sitt slutbetänkande tillsammans med ett förslag om en nationell handlingsplan för genomförande. Målet för omställningen är en god, nära och samordnad vård och omsorg som främjar jämlik hälsa. Med ökad patientinvolvering ska patientens delaktighet i den egna vården och hälsan stärkas, samtidigt som tjänster och arbetssätt kan förbättras. Parallellt med en ökande specialisering och styrning mot evidensbaserade metoder ska en förflyttning mot gränsöverskridande samverkan ske. Nära vård i Västmanland innebär en kraftsamling där invånaren ska erbjudas vård och stöd med närhet, kvalitet och tillgänglighet.

Genom samordning av resurserna ska den enskilde erbjudas en sammanhållen vård på ett effektivt och tryggt sätt. Digitala och mobila lösningar är förutsättningar som ska prioriteras.

Tillgången till kompetens är en av regionens största utmaningar. Det handlar om att attrahera nya medarbetare, att behålla medarbetare och aktivt arbeta med kompetensförsörjning för att få nöjda medarbetare som stannar kvar i organisationen.

För att upprätthålla en effektiv verksamhet av god kvalitet krävs ständiga effektiviseringar, prioriteringar och kostnadsmedvetenhet i användningen av regionens resurser. I regionens fortsatta hållbarhetsarbete kommer sex av målen i Agenda 2030 att vara prioriterade:

- Hälsa och välbefinnande (mål 3)
- Jämställdhet (mål 5)
- Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (mål 8)
- Minskad ojämlikhet (mål 10)
- Hållbara städer och samhällen (mål 11)
- Bekämpa klimatförändringen (mål 13)

Regionen ska vara attraktiv att verka, bo, leva i och flytta till. En bra infrastruktur och inte minst en välfungerande kollektivtrafik är viktiga byggstenar. Här finns behov av investeringar i fordon, trafiknät och fiber, och ett gott samarbete med andra aktörer i länet, framförallt kommunerna, är avgörande för en positiv utveckling inom bland annat utbildning, forskning och innovation. Sedan en tid tillbaka pågår arbete med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi (RUS), som ska ersätta den nuvarande RUP och gälla fr o m 2020.

Regionens ekonomi, medlet för att tillgodose invånarnas behov av vård och övrig välfärd, är mycket ansträngd. Takten i regionens omställningsarbete behöver ökas liksom de kostnadsdämpande åtgärderna, och det är fortsatt viktigt med allmän återhållsamhet och effektiv resursanvändning inom hela regionen.

Det pågående arbetet med åtgärder för ekonomi i balans kommer att påverka regionplanens innehåll. Detta arbete pågår och påverkar regionens budgetprocess. I det fortsatta arbetet är den politiska viljan att utveckla:

- Nära vård, patientens delaktighet och god tillgänglighet
- Samverkan med kommuner och andra aktörer
- Insatser för att bidra till Agenda 2030 och de globala målen
- Fortsatt digitalisering
- Alternativa driftformer
- Kompetensförsörjning

Arbetet med prioriteringar kommer att vara klart under hösten och vara en av grunderna för Regionplan 2020 - 2022 som fastställs under november.

Nuvarande dokument fastställer de ramar för vilken planeringen av förvaltningarnas budgetar ska utgå ifrån. Givet dagens ekonomiska förutsättningar, behöver regionen under planperioden 2020 - 2022 hantera en ekonomisk obalans på 400 miljoner kronor för att säkra en god ekonomisk hushållning. Utöver det uppstartade åtgärdsprogrammet inom Västmanlands sjukhus på 100 miljoner kronor, återstår 300 miljoner kronor i sänkt kostnadsläge att hantera.

För att ge förvaltningarna tydliga planeringsförutsättningar ges här planeringsramar för kommande år. Slutliga ramar fastställs i regionplan och budget efter beslut av regionfullmäktige i november.

1.2 God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning skapas genom att verksamheten drivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt med en stabil finansiering som grund. Den goda hushållningen är en förutsättning för att även i framtiden kunna ge invånarna i regionen en god hälso- och sjukvård samt regional utveckling.

Ur ett finansiellt perspektiv innebär god ekonomisk hushållning att det ekonomiska resultatet måste vara större än vad som enbart krävs enligt lagen. För att klara kommande investeringar, återbetala lån, pensionsåtagande och inte skjuta kostnader till kommande generationer måste budgeterade resultatmål uppnås. Utöver detta krävs resursutrymme för att klara morgondagens utmaningar, framtida förändringsarbete samt olika projekt och satsningar.

Regionens målsättning enligt riktlinjen för god ekonomisk hushållning är att det ekonomiska resultatet över en konjunkturcykel ska motsvara två procent av skatter och statsbidrag. För att uppnå resultat motsvarande två procent måste de krav på effektiviseringar som finns hanteras (ekonomi i balans).

1.3 Samhällsekonomin

Den samhällsekonomiska bedömningen i detta och nästa avsnitt är i sin helhet hämtad från Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) ekonomirapport som publicerades den 13 maj 2019.

I de senaste månadernas rapporter från EU-kommissionen, OECD och IMF, har prognoserna för global BNP reviderats ned. Även den svenska konjunkturen försvagas i år. BNP-tillväxten bedöms falla till 1,4 procent per år 2019 och 2020, från 2,4 procent 2018. Den långa perioden av ökad sysselsättning ser därför ut att upphöra. SKL räknar med att vändpunkten kommer under 2019. Men konjunkturavmattningen går långsamt och påverkar arbetsmarknaden med fördröjning. Den viktigaste faktorn för kommunernas och landstingens skatteintäkter, nämligen utvecklingen av arbetade timmar, ser ut att vara svag kommande år.

1.4 Landstingssektorn

Enligt SKL måste kostnadsutvecklingen bromsas för att få en ekonomi i balans i sektorn. En dämpad skatteunderlagsutveckling framöver leder till betydande behov av effektiviseringar, annars väntar skattehöjningar och risk för försämrad kvalitet och tillgänglighet. Högre investeringsnivåer innebär ett ökat behov av extern finansiering eller ianspråktagande av egna medel.

1.5 Region Västmanland

Utmaningarna regionen står inför kommande år är stora. Dämpad konjunktur och därmed lägre ökningstakt för skatteintäkterna förväntas. Regionen riskerar också att tappa betydande belopp inom utjämnningssystemet om statens förslag till förändrat kostnadsutjämnningssystem genomförs. Det innebär att den årliga nettokostnadsutvecklingstakten behöver sänkas från nuvarande nivåer till runt 3 procent. Det är nödvändigt för att regionen även framöver ska kunna uppnå positiva ekonomiska resultat, vilket i sin tur är nödvändigt för att klara pensionerna och kommande stora investeringar. Arbetet med att få balans mellan ekonomi och verksamhet, framförallt inom sjukvården, måste fortsätta under kommande planperiod. Ramarna bygger på att effekter av detta arbete kommer att uppnås.

1.5.1 Skatteintäkter och statsbidrag

Tabellen nedan visar SKL:s senaste bedömning av uppräkningsfaktorerna av skatteunderlaget.

Årlig procentuell förändring	2018	2019	2020	2021	2022
SKL, maj	3,6	3,0	3,1	3,1	3,7

1.5.2 Utdebitering och skatt

För planperioden föreslås oförändrad utdebitering, vilket innebär 10,88 kronor per skattekrona.

1.5.3 Ekonomiska ramar

Utgångspunkt vid beräkning av ekonomiska ramar har varit regionplan 2019-2021.

SKL:s prognos för LPIK exklusive läkemedel, maj 2019, är underlag för uppräkningsramarna. LPIK:s ingående delar ska inte ses som kompensation för ett visst kostnads-
slag eller uppdrag utan prisindexet används som ett sätt att fördela resurserna. Det
är förvaltningarnas ansvar att inom den totala ramen fördela resurser på bästa sätt
för att utföra uppdraget. LPIK exkl. läkemedel framgår i tabellen nedan.

Årlig procentuell förändring	2020	2021	2022
LPIK exkl. läkemedel	3,0	3,0	2,8

Den nya organisationen är inte klar, vilket innebär att ramarna i detta dokument följer den gamla organisationsstrukturen och behöver justeras i samband med att budgeten fastställs. Ramarna har reducerats utifrån arbetet med ekonomi i balans. För planperioden har hälso- och sjukvården, kollektivtrafiken och kulturverksamhet räknats upp med LPIK. Ramarna för Regionkontoret (exklusive kulturverksamhet och vårdval) har inte räknats upp de senaste tre åren, och räknas inte heller upp för 2020 och 2021. I Vårdval Västmanlands ram har kompensation skett för beräknad befolkningsökning utöver LPIK uppräkningsram.

Läkemedelskostnader hanteras som en separat budgetpost, dvs. justering av belopp sker separat utifrån prognostiserade kostnader.

1.5.4 Gemensamma kostnader och intäkter

I gemensamma kostnader och intäkter ingår bland annat pensionskostnader, vilka enligt KPA:s prognoser ökar relativt kraftigt för åren 2020 och 2021 till följd av stigande räntor och inflation. Andra poster är patientförsäkringar, avskrivning Citybanan, internränta samt riktade statsbidrag. Beloppet uppgår 2020 till 98 miljoner kronor, 2021 till 112 miljoner kronor och 2022 till 239 miljoner kronor. Ökningen mellan åren beror till största delen på stigande pensionskostnader, men också på att vissa riktade statsbidrag faller bort.

1.5.5 Anslaget till regionstyrelsens förfogande

Syftet med anslaget är att hantera tillfälliga satsningar och innehåll i uppdrag som inte kunnat förutses när ramarna fastställts. Utöver detta ska också anslaget fungera som buffert om det budgeterade resultatet sviktar.

Vissa reserverade medel i styrelsens anslag förutsätter statsbidrag för att kunna in-
språkta.

1.5.6 Avkastningskrav helägda och delägda bolag

De årliga avkastningskraven på helägda Folkvandvården AB och hälften ägda Sve-
landstrafiken AB uppgår under planperioden till 10 % av insatt kapital. Syftet med av-
kastningskravet är att konsolidera företagen inför framtiden. För Folkvandvården AB
innebär detta ett avkastningskrav på 1,7 miljoner kronor. För hälften ägda Sve-
landstrafiken AB är avkastningskravet 10,9 miljoner kronor. Hur stor del av avkast-
ningskravet som ska delas ut till ägarna bestäms i samband med att respektive bud-
get fastställs. För Västmanlands Lokaltrafik AB finns inget avkastningskrav då detta
endast är ett avtalsförvaltande bolag.

1.5.7 Investeringar

I tabellen nedan framgår föreslagen investeringsram för 2020 och upptagna planeringsunderlag för 2021 och 2022.

<i>Belopp i miljoner kronor</i>	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Ram inventarier och utrustning	190	220	190	190
Ram byggnadsinvesteringar	340	550	450	420
Investeringsram totalt	530	770	640	610

Investeringstakten, projektens omfattning och nya satsningar måste anpassas till de driftskostnader som i slutändan är möjliga att finansiera. Ökade driftkostnader kopplade till investeringar ska därför rymmas inom förvaltningarnas beslutade driftsramar om inte regionstyrelsen beslutar annat.

Byggnader

Regionens behov av fastighetsinvesteringar är stort till följd av ett ålderstiget bestånd. De största projekten under planperioden är ny- och ombyggnationen i Sala samt nästa fas - rumsfunktionsprogram och projektering, ej genomförandefas - i akutsjukhusprogrammet för Västerås.

Övriga investeringar – inventarier och utrustning

I huvudsak är ramar/behov en framskrivning utifrån historisk utveckling. För 2020 finns stora behov av utbytesinvesteringar i medicinskteknisk utrustning inom Västmanlands sjukhus, därför har ramen utökats. Prioriteringar pågår.

1.5.8 Låneram

I nuläget uppgår de externa lånen till 250 miljoner kronor. Utöver befintliga lån bedöms det nödvändigt med en säkerhetsmarginal på 350 miljoner kronor, om resultat eller investeringsbehov avviker från vad som planerats, vilket ger en låneram på totalt 600 miljoner kronor. I marginalen ryms även eventuell leasingfinansiering. Hur upplåningen ska hanteras finns reglerat i finanspolicyn. Bankkontokrediten, som för närvarande är på 500 miljoner kronor, ingår inte i lånesumman. Föreslås att bankkontokrediten utökas till 1 000 miljoner kronor inför 2020 för att ha en tillräcklig kortsiktig betalningsberedskap under planperioden.

1.5.9 Finansiella intäkter och kostnader

De finansiella intäkterna består till största delen av intäkter från pensionsmedelsförvaltningen, såsom räntor, utdelningar, realiserade och realiserade vinster. De finansiella kostnaderna består i huvudsak av ränta på pensionsskulden och lån.

För åren 2021–2022 ökar räntan på pensionsskulden samtidigt som avkastningen på pensionsmedelsportföljen väntas bli lägre till följd av det extremt låga ränteläget. Den nya redovisningslagen som antogs den 1 januari 2019 innebär att pensionsmedelsportföljen till övervägande del marknadsvärderas och redovisar sitt resultat i linje med svängningarna på börserna. Detta innebär att de finansiella intäkterna blir mer

svårprognostiserade och påverkar regionens resultat mer än vad det har gjort historiskt. Större värdeförändringar i pensionsmedelsförvaltningen kan komma att påverka finansnettot både positivt och negativt. Regionen behöver därför ha beredskap för, och uthållighet kring, framförallt stora börsfall.

Räntekostnaderna förväntas sakta öka under planperioden till följd av stigande räntor. Konsekvensen av detta blir negativa finansnetton.

Regionen har nått en god konsolideringsnivå (tillgångarna som andel av den totala pensionsskulden) och står samtidigt inför stora fastighetsinvesteringar och behov av relativt omfattande extern upplåning på sikt. Givet detta kommer de årliga avsättningarna till pensionsportföljen samt återinvestering av avkastningen från portföljen framöver att prövas inför varje år utifrån regionens likvida situation och utvecklingen på de finansiella marknaderna och vägas mot amortering av lån. För 2020 är bedömningen att det finns möjlighet till viss amortering av lån, men inte möjlighet till avsättning till pensionsportföljen. Däremot bedöms det finnas utrymme för att fortsätta att återinvestera hela eller delar av avkastningen från pensionsportföljen, vilket innebär att portföljen fortsätter växa, under förutsättning att marknadsvärdet inte faller.

1.5.10 Känslighetsanalys

En så kallad känslighetsanalys ger en uppfattning om hur olika faktorer påverkar regionens ekonomi

- Om skatten höjs/sänks med tio öre ökar/minskar skatteintäkterna med cirka 65 miljoner kronor.
- En befolkningsförändring på 1 000 personer påverkar skatter och statsbidrag med cirka 20 miljoner kronor.
- En procents förändrad nettokostnad motsvarar ca 85 miljoner.
- Om lönerna höjs med en procent ökar personalkostnaderna med omkring 38 miljoner kronor.
- Om lånen ökar/minskar 100 miljoner kronor, ökar/minskar räntekostnaderna med cirka 1,0 miljoner kronor årligen.

1.6 Ekonomiska dokument

Förslag till resultatbudget, ekonomiska ramar och planer för kommande år framgår av de ekonomiska dokumenten som redovisas nedan.

Resultaträkning

Resultat					
	Utfall	Budget	Plan	Plan	Plan
<i>Belopp i miljoner kronor</i>	2018	2019	2020	2021	2022
Verksamhetens intäkter	1 627	1 637	1 677	1 729	1 780
Verksamhetens kostnader	9 497	9 706	9 979	10 237	10 532
Avskrivningar	303	305	325	340	355
Verksamhetens Nettokostnader	-8 173	-8 374	-8 627	-8 848	-9 107
Skatteintäkter	6 291	6 475	6 685	6 886	7 138
Generella statsbidrag och utjämning	1 960	2 096	2 172	2 231	2 278
Verksamhetens resultat	77	197	231	269	309
Finansiella intäkter	242	94	94	94	94
Finansiella kostnader	104	118	148	180	214
Resultat efter finansiella poster	215	172	177	182	188
<i>Nettokostnadsutveckling*</i>		2,5%	3,0%	2,6%	2,9%

*Nettokostnadsutveckling 2019 är utifrån utfall 2018.

Specifikation av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning:

	Budget	Plan	Plan	Plan
<i>Belopp i miljoner kronor</i>	2019	2020	2021	2022
Skatteintäkter	6 475	6 685	6 886	7 138
Slutavräkning 2016 och 2017				
Inkomstutjämningsbidrag	1 077	1 104	1 142	1 185
Kostnadsutjämningsbidrag	239	248	261	269
Regleringsavgift	-58	-53	-57	-92
Andel av de 10 miljarderna enligt flyktingvariabler	33	19		
Statsbidrag för läkemedelsförmånen	805	856	886	917
Summa skatter och statsbidrag	8 571	8 858	9 117	9 417

Ramar

Den nya organisationen är inte klar, vilket innebär att ramarna i detta dokument följer den gamla organisationsstrukturen och kommer att justeras i samband med att regionplan och budget beslutas.

Ramar				
<i>Regionersättning i miljoner kronor</i>	Budget	Plan	Plan	Plan
	2 019	2 020	2 021	2 022
Regionstyrelsen som driftnämnd				
Västmanlands sjukhus	4 282,3 	4 346,4	4 480,6	4 603,9
Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet	848,2	846,7	869,0	893,9
Verksamhets och ledningsstöd	41,5	42,0	42,5	43,0
Regionstyrelsen som strategisk styrelse				
Regionkontoret	2 547,5 	2 600,7	2 659,5	2 715,5
varav Vårdval	1 529,2	1 570,7	1 612,5	1 651,9
varav Kultur och folkbildningsnämnden	83,6	84,6	85,8	87,7
Kollektivtrafiknämnd	303,2 	324,4	328,8	337,7
Politisk verksamhet och patientnämndens kansli				
Patientnämnden inkl kansli	5,8	5,8	6,0	6,2
Förtroendevalda och bidrag till politiska partier	37,1	37,1	38,3	39,3
Revisionen	5,2	5,2	5,3	5,5
Summa fördelat till verksamheter	8 070,8	8 208,4	8 429,9	8 645,0
Anslaget till regionstyrelsens förfogande	296,7	319,7	306,7	222,7
SUMMA VERKSAMHET	8 367,5	8 528,1	8 736,6	8 867,7
Gemensamma kostnader och intäkter	6,9	98,4	111,5	239,3
SUMMA DRIFTBUDGET (nettokostnader)	8 374,4	8 626,6	8 848,1	9 107,0